

HUDUT BÖLGELERİ UÇUŞ YÖNETMELİĞİ

Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi	: 8/11/1982,	No: 8/5631
Dayandığı Kanunun Tarihi	:	
Yayımlandığı R. Gazetenin Tarihi	: 16/12/1982,	No: 17900
Yayımlandığı Düsturun Tertibi	: 5, Cilt: 22,	S. 3071

Amaç:

Madde 1 – Sulh zamanında komşu ülkeler hava sahasının TÜRK ve TÜRKİYE'deki yabancı hava araçları tarafından ihlal edilmelerini önlemektir.

Kapsam:

Madde 2 – (Değişik: 21/4/1983 - 83/6418 K.)

Bu Yönetmelik.

a) Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Harita Genel Müdürlüğüne;

b) Ulaştırma Bakanlığında tescilli muhtelif özel ve resmi kuruluşlara;

c) Türk Hava Kurumuna,

d) Geçici bir süre için Türkiye'de kalmalarına müsaade edilen yabancı devletlere;

ait askeri ve sivil hava araçlarının; kontrol sahaları ve hava yolları hariç Türk hava sahasındaki hareket tarzlarını kapsar.

Hava savunma, arama-kurtarma görevleri ile, kaçakçılığın men ve takibini yapan hava araçlarına bu yönetmelik hükümleri uygulanmaz.

Sorumluluk

Madde 3 – a) Bu yönetmeliğin uygulanmasında Genelkurmay Başkanlığı, Kara, Deniz, Hava Kuvvetleri Komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü ile emrinde her türlü hava aracı bulunduran Birlik Komutanlığı, Özel ve Resmi Kurumlar ile bizzat hava aracını kullanan personel,

b) Yönetmeliğin uygulanmasını denetlemek ve takip etmekten ise Genelkurmay Başkanlığı adına Hava Kuvvetleri Komutanlığı sorumludur.

Tanımlar:

Madde 4 – a) Hudut Hattı:

(1) Karada; taraf devletler arasında anlaşmalarla tespit edilen ve hususi işaretlerle belli edilen hattır.

(2) Denizde; kara sularının dış hattır.

b) Uçuş Malumat Bölgesi (FIR - Flight Information Region) ve FIR Hattı :

İçerisinde uçuş malumat ve ikaz hizmetinin verildiği boyutları belirlenmiş hava sahasına FIR, bu sahanın hudutlarına da FIR hattı denir.

c) Hükümran Hava Sahası:

Devletin hükümranlığı altında bulunan arazi ile ona bitişik karasularının üstünde bulunan ve yerden/denizden sınırsız irtifaya kadar uzanan saha, devletin hükümran hava sahasıdır.

d) Tampon Bölge (Buffer Zone):

(1) Karada; kara hudut hattı ile bu hatta azami yaklaşma müsaadesi verilen hat arasında kalan uçuş bölgesidir.

(2) Denizlerde; komşu devlet karasuları hattı ile bu hatta azami yaklaşma müsaadesi verilen hat arasında kalan uçuş bölgesidir.

e) Havayolu:

Milli ve Uluslararası maksatlarla kullanılmak üzere TÜRKİYE tarafından tespit edilen, 10 Deniz mili genişliğinde üzerinde kontrollü uçuşların yapılabildiği ve AIP esaslarına uygun olarak uçulması gereken, yere nazaran belirli bir irtifadan itibaren, üst tavanı belirlenmemiş ise sınırsız irtifaya kadar uzanan hava koridorudur.

f) Kontrol Sahası:

Arz sathı üzerinde belirli bir yükseklikten itibaren yukarıya doğru uzanan kontrollü bir hava sahasıdır.

g) Kara Suları:

Devletin kara ülkesi ve iç sularına bitişik olan ve devletin egemenliğine tabi olan deniz alanıdır.

h) Uluslararası Sular:

Ülkelerin karasuları dışında kalan deniz sahalarıdır.

i) Hava Savunma Teşhis Bölgesi (ADIZ - Aır Defence Identification Zone):

Milli Güvenlik veya hava savunma araçlarıyla, boyutları yetkili otorite tarafından belirlenen ve ilan edilen; içerisinde uçakların müsbet teşhis zorunluğu olan hava sahasıdır.

j) Tahditli Bölge:

Devletin kara ülkesi ya da karasuları üstünde bulunan ve ilgili makamlarca üzerinde uçulması şartlara bağlanmış sahalardır.

k) Tehlikeli Bölge:

Belirli zamanlarda tehlikeli faaliyetlerin icra edildiği sahalardır.

Tampon Bölge Uçuş Limitleri (Kontrol Sahaları ve Havayolları Hariç)

Madde 5 – a) Türk Hava Araçları:

Komşu ülkelerle saptanmış, ilgili tahditleri EK - A'da özet olarak gösterilen hudut anlaşma ve protokollerinde aksine bir limit yoksa;

(1) Karada;

a) Jet ve Pervaneli Uçaklar; her irtifada komşu ülkelerin kara hudut hattına jet uçakları 20 Km. (10.8 Deniz Mili), pervaneli uçaklar 10 Km. (5.4 Deniz Mili)'den,

b) Helikopterler; komşu ülke kara hudut hattına 1 Km. (0.54 Deniz Mili)'den. daha fazla yaklaşamazlar.

(2) Denizde;

Uluslararası hukukun açık denizler üzerindeki hava sahalarının bütün ülkelerin kullanımına açık oluşu prensibini dikkate alarak bütün TÜRK Hava araçları diğer ülkelerin karasularına kadar uçuş yapabilirler. Diğer ülke karasularına giremezler. Karasularının genişliği ilgili Bakanlık, Komutanlık ve kuruluşlarca ayrıca yayımlanır.

b) Yabancı Hava Araçları:

(1) TÜRK - SOVYET - İRAN kara hududunda; RİZE - ERZURUM - VAN - BAŞKALE, 3720 K, 44.00 D hattının doğusuna,

(2) TÜRK - BULGAR - YUNANİSTAN kara hududunda; ÇANAKKALE - ORTAKÖY - ÇORLU - TERKOS GÖLÜ hattının batısına,

(3) Diğer komşu devlet kara hudutlarına 40 Km. (21.6 Deniz Mili) KARADENİZ, EGE ve AKDENİZ'de TÜRK karasuları hattına 10 Km. (5.4 Deniz Mili)'den fazla yaklaşamazlar.

Özel uçuş müsaade yetkisi:

Madde 6 - a) (Değişik: 21/4/1983 - 83/6418 K.) Her tip hava aracı (Hava Savunma, Arama, Kurtarma görevleri, Kaçakçılığın Men ve Takibi hariç) 5 inci maddede limitleri belirtilen tampon bölge içerisinde müsaadesiz uçamaz. Ancak, bu bölgede uçuş mecburiyeti olduğunda;

1- (**Değişik: 21/4/1983 - 83/6418 K.**) Tampon bölge içerisinde yapılacak milli askeri uçuşlar için izin vermeye Kara Kuvvetleri Komutanlığı, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, Hava Kuvvetleri Komutanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığı kendi uçakları için yetkilidirler ve yetkilerini gerektiğinde Ordu Komutanlığı, Donanma Komutanlığı, Kolordu Komutanlığı ve Taktik Hava Kuvvet Komutanlığına devredebilirler. Yapılacak uçuş en kısa zamanda koordinasyon yönünden bölgedeki Hava Kuvvetleri Komutanlığı, Hava Savunma ünitelerinden birine bildirilir.

(2) Diğer uçuşlar için, uçuş yapacak hava aracının sahip olduğu makam, yapacağı uçuşun maksadını bildirmek suretiyle Genelkurmay Başkanlığından özel izin alır. Genelkurmay Başkanlığı bu yetkiyi Hava Kuvvetleri Komutanlığına devredebilir. Bu takdirde Hava Kuvvetleri Komutanlığı verdiği izinlerden Genelkurmay Başkanlığına zamanında bilgi verir.

(3) Alınacak izinlerden sonra yapılacak uçuşlar; komşu ülkelerle yapılmış ikili anlaşmalar, mütekabiliyet esasları ve Genelkurmay Başkanlığının gerektiğinde koyacağı ve yayımlayacağı özel tahditlere uygun olmalıdır.

4 - (**Ek: 21/4/1983 - 83/6418 K.**) Tampon bölge içerisinde bulunan sınır karakollarından veya sınır bölgesinden yaralı ve hasta nakli ve/veya acil yardım gibi benzer uçuşlarda kullanılacak hava araçlarının yapacağı uçuşlar, Arama ve Kurtarma görevleri içerisinde mütalaa edildiğinden bu Yönetmelik kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu tür uçaklara verilecek uçuş müsaadelerinde Kuvvet Komutanlıkları ve Jandarma Genel Komutanlığı yetkili olup bu yetkilerini gerektiğinde ast komutanlıklara devredebilirler.

b) Uçuş müsaade istekleri EK-B müracaat formuna uygun olarak yapılır.

c) Tampon Bölgede uçuş için müracaat süresi:

(1) Milli ve müttefik ülkelerle müştereken yapılacak tatbikatlar esnasında icra edilecek uçuş faaliyetleri tampon bölge içine giriyor ve bu durum Genelkurmay Başkanlığının yıllık tatbikat direktifinde (TATPROG) belirtiliyor ise bu uçuşlar için özel izne gerek yoktur. Bu direktifte yer almayan planlı ve plansız tatbikatlar için önceden izin alınır.

(2) Zirai mücadele, MTA, KADASTRO, havadan fotoğraf çekimi ve diğer maksatlar için yapılacak uçuşlar için asgari 20 gün önceden Genelkurmay Başkanlığından izin alınır. Müsaade verilen uçuşların detaylı programından bir kopya Hava Kuvvetleri Komutanlığına gönderilir.

(3) Müsaade edilen uçuşlar Dışişleri ve İçişleri Bakanlıklarına bildirilir.

4 - (**Ek: 21/4/1983 - 83/6418 K.**) Acilen çıkacak zirai ilaçlama ani uçuş istekleri için, uçuş yapacak hava aracının sahip olduğu makam, mahalli Tarım Bakanlığı İl Zirai Mücadele ve Karantina Müdürlüğü görüşünü aldıktan sonra mülki amirliklere müracaat yapılabilir. Mülki Amir mücadelenin aciliyetini değerlendirerek bölgesi içindeki yerde uçuş yapılmasına müsaade vermeye yetkilidir. Verilecek müsaadelerde; Hudut Bölgeleri Uçuş Yönetmeliğinin Ek-A'sında belirlenen anlaşma esasları ile 7 nci maddede açıklanan hususlar dikkate alınır. Mülki amirler bu tür uçuşları bölgedeki en yakın askeri makama, Hava Kuvvetleri Komutanlığına bağlı en yakın Hava Üs Komutanlığına ve ayrıca hududa yakın uçuşlar anlaşmada varsa karşı devletin hudut makamlarına bildirilmesini sağlar.

Özel uçuş izni verilirken dikkate alınacak hususlar:

Madde 7 – a) Türk Hava araçları için:

(1) Trafik kontrol merkezleri veya radar ile asgari bir kanaldan telsiz irtibatı yapabilecek muhabere teçhizatı ile varsa IFF/SIF cihazlarının faal olması,

(2) Asgari bir adet S/S cihazı,

(3) Teknik limitler içinde faal olan ana ve yedek pusulaların bulunması zorunludur.

(4) (1), (2) ve (3) üncü bendlerdeki seyrüsefer cihazlarına sahip olmayan, zirai mücadele ve havadan fotoğraf çekimi için kullanılan uçaklara tampon bölge içinde uçma müsaadesi verilmesi zorunluluğu görüldüğünde; aşağıdaki hususlar uygulanır.

(a) Uçuş yapılmak üzere sonuçlandırılmış yerde bir hava birliği var ise uçak pilotu uçuş planının bir kopyasını bu birlik yetkilisine vererek en yakın Bölge Harekat Merkezi (BHM)'ne ulaştırılmasını ister.

(b) Bölge Harekat Merkezinde bulunan Sivil Savunma görevlisi bu bilgilerin bölgede İçişleri Bakanlığına ait ilgili mülki amirlere ulaştırılmasından sorumlu olur.

(c) Uçuş yapılacak bölgede herhangi bir hava birliği yok ise yapılacak uçuştan asgari 24 saat önce en yakın kaza merkezindeki mülki amire veya askeri birliğe müracaat ederek yapacağı uçuş hakkında detaylı bir uçuş planı verir.

Uçuş planını alan mülki ve askeri makam, bu uçuş planını en seri vasıta ile uçuş başlamadan önce, en yakın Bölge Harekat Merkezi (BHM)'ne ulaştırır. Hava şartları ve diğer sebeplerle uçulmadığı hallerde aynı kanallardan ilgili BHM'lerin uçuş başlama saatlerinden önce bilgi verir.

(d) 35 Meridyenin batısı BHM - 1 (Tel. ESKİŞEHİR PTT : 11449'dan Başkontrolör), doğusu SHM - 2 (Tel: DİYARBAKIR PTT : 11360'dan 430 Başkontrolör) sahasıdır.

b) Yabancı hava araçları için:

(1) Tatbikat maksadı ile tampon bölgeye girecek irtibat, lojistik, ulaştırma araçları ile bölgede yapılması Genelkurmay Başkanlığının tatbikat direktifinde belirtilen (TATPROG) görevlerde mevcut uçuş müsaade usulleri ile tatbikat hareket emirlerinde belirtilen esaslar uygulanarak uçuş yapılabilir.

(2) Tatbikat dışı yapılacak her nevi uçuşlar için Genelkurmay Başkanlığından özel izin alınır. Genelkurmay Başkanlığı gerek gördüğünde, bölgeyi iyi tanıyan tam yetkili, lisan bilir pilot veya seyrüseferci bir Türk Subayının uçuş boyunca uçakta bulundurulmasını, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıkları ile Jandarma Genel Komutanlığından isteyebilir. Bu durumlarda yabancı hava araçları görevli TÜRK personelini uçağa almadan hiçbir suretle kalkış yapamaz.

Uçuş şartı ve radar kontrolü:

Madde 8 - Tampon bölge içinde uçacak hava araçları mümkün olan bütün hallerde görüş (VFR) meteorolojik şartlarında (VMC) ve pozitif radar kontrolünde bulunurlar.

Tampon:

Madde 9 – Tampon bölge içerisinde yapılacak bütün uçuşlar (Tatbikat uçuşları hariç), yer gözetleme postaları tarafından bir hudut olayı olarak değerlendirilip ilgili talimatlar gereğince rapor edilir.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik:

Madde 10 – Bu Yönetmelik 4 Nisan 1972 tarihli ve 7/4190 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan "Hudut Bölgeleri Uçuş Yönetmeliği" ile ek ve değişikliklerini yürürlükten kaldırır.

Yürürlük :

Madde 11 – Bu Yönetmelik yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer. Gerektiğinde hudut bölgelerinin tümünde veya bazılarında yürütülmesi Genelkurmay Başkanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu Kararıyla ertelenebilir.

Yürütme :

Madde 12 – Bu Yönetmeliği Bakanlar Kurulu yürütür.

Ülke Adı	Yapılan Anlaşmanın Tarih ve Sayısı	Hududa Azami Yaklaşma
		Mesafesi ve İlgili Notlar (KM. veya MİL)
Bulgaristan	28 Aralık 1967	Bütün hava vasıtaları hudut hattına 5 Km. den daha yakın mesafede uçamazlar. Tarım ve harita ihtiyaçları için kullanılacak uçaklar tarafından hududa 5 Km. den daha yakın mesafede yapılacak uçuşların şartları, iki taraf arasında diplomatik yolla tespit edilir.
Yunanistan	7 Aralık 1971	– Her çeşit hava araçları hudut hattına 2 Km. den daha az bir mesafede uçuş yapmayacaklardır. – Harita almak ve tarımsal maksatlar dolayısıyla iki (2) Km. den daha az bir mesafede uçuş yapmak söz konusu olan hallerde, bu husus taraflarlarca ve diplomatik kanaldan tespit edilir, Zelzele, sel, tipi, toprak kayması ve diğer olağanüstü hallerde, taraflarca hudut makamlarına haber verilmek şartıyla hava araçları ile hudut hattının üzerine kadar ve 1000 m. yüksekliği aşmamak üzere uçuşlar yapılabilir.
S.S.C.B.	20 Haziran 1938 Tarih ve 3471 Sayılı Kanun	– Kendi arazileri üzerinde uçuş yapan hava vasıtaları hudut hattına 10 Km. yaklaşınca hüviyetlerini bildirir alametleri çıplak gözle iyice görülebilmesine imkan vermek için 300-600 M.'ye kadar inceklerdir.
İran		– (Ek: 20/6/1988 - 88/13086 K.) 23 Kasım 1986 - Harita yapımı için hava fotoğrafı alımı uçuşları; Türkiye ile İran arasında 23 Kasım 1986 tarihinde imzalanan protokol uyarınca yapılacaktır.
Suriye	9 Haziran 1971	– Uçaklar hudut hattına 5 Km. den daha fazla yaklaşmayacaklardır. – Yangın ve tabii afetler halinde acil ve lüzumlu yardımla ilgili olarak 5 Km. lik saha içersindeki uçuşlar, diğer taraf hudut makamlarına bildirilecektir. – Ayrıca Zirai mücadele için 5 Km. lik saha içersindeki uçuşlar için yeterli bir süre, önce diğer taraf hudut makamlarına bildirilecektir. – Harita yapımı için fotoğraf alımı uçuşlarında TÜRKİYE - SURIYE arasında 28 Ağustos 1969 tarihinde akdedilen protokol uyarınca yapılacaktır.
Irak		YOK

NOT: 1. YUNANİSTAN'la yapılan anlaşma 2491 sayılı Kanunla kabul edilmiş ve 10 Temmuz 1981 tarih ve 17396 sayılı Resmi Gazete ile yayınlanmış fakat henüz karşılıklı teati edilmediği için yürürlükte değildir. Yürürlüğe girişi Dışişleri ve İçişleri Bakanlıkları tarafından bildirilecektir.

2. Bu Ek'e yapılacak değişiklik ve ilaveler Dışişleri ve İçişleri Bakanlıkları tarafından sür'atle ilgililere duyurulacak, ayrıca Yönetmelikte değişiklik yapılması da sağlanacaktır.

Tampon Bölge Uçuş Müracaat Formu

1. Müracaat yapan kuruluş veya birlik adı :
2. Yapılacak Uçuşun maksadı :
3. Uçuşun kapsadığı tarih :
4. Uçak tipi ve adedi :
5. Uçak No. :
6. Çağrı adı :
7. Uçakta bulunan frekanslar :
8. Uçakta bulunan S/S cihazlarının tipleri :
9. Kalkış meydanı, iniş meydanı, yedek meydanlar :
10. Uçuş üst ve alt irtifalı :
11. Uçuş yapılacak bölgenin koordinatları (Bu bölge bir kroki veya haritada gösterilecektir.) :
12. Bölgede temas edeceği radarların adları :
13. Uçuş yapılacak bölgenin komşu ülke sınırına/sınırlarına mesafesi (Km.) :
14. Yapılacak uçuş için o ülke/ülkeler ile daha önce herhangi bir anlaşma veya protokol yapılmış mıdır. Adı ve Tarihi :
15. Yapılmış olan bu anlaşma ve protokol hangi makamlar arasında yapılmıştır. :

**8/11/1982 TARİH VE 8/5631 SAYILI BAKANLAR KURULU KARARI İLE
YÜRÜRLÜĞE KONULAN YÖNETMELİĞE EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN
YÖNETMELİKLERİN YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHLERİNİ
GÖSTEREN ÇİZELGE**

**Ek ve Değişiklik Getiren Yönetmeliği
Yürürlüğe Koyan Kararnamenin**

Tarihi	Numarası	Farklı Tarihte	
		Yürürlüğe Giren Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
21/4/1983	83/6418	-	5/9/1983
20/6/1988	88/13086	-	8/3/1988 tarihinden geçerli olmak üzere;12/7/1988